

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

વિજ્ઞેલ

વિરુદ્ધ

મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય

નવેમ્બર ૧, ૨૦૦૬

[ન્યાયમુર્તિ શ્રી એસ.બી. સિન્હા અને ન્યાયમુર્તિ શ્રી માર્કેડેય કાટજુ]

પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨-કલમ ૩૨-બહુવિધ મૃત્યુ ઘોષણાઓ-તેના આધારે દોષિત ઠેરવવામાં આવે છે.આરોપીના નામની તમામ મૃત્યુની ઘોષણાઓ-તેમાં કોઈ અસંગતતા નથી-મૃત્યું પામેલા નિવેદનોને ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીઓ દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું-તે પણ પ્રશ્નના જવાબના સ્વરૂપમાં હોવા બદલ તેને નકારી શકાય નહીં-તેથી, મૃત્યુની ઘોષણાઓ વિશ્વસનીય છે-વધુમાં, આરોપી માટે પૂર્વગ્રહયુક્ત ન હોય તેવી ઘટના માટે સાક્ષી ન હોય તેવી વ્યક્તિઓની બિન-તપાસ-મૃતકની માતાની જુબાનીને

નકારી શકાય નહીં કારણ કે તે રસ ધરાવતી સાક્ષી હતી-આરોપીનો ગુનો કરવાનો હેતુ હતો-આમ, કલમ ૩૦૨ હેઠળ આરોપીઓને દોષિત ઠેરવતા અદાલતોના આદેશને સમર્થન આપવામાં આવ્યું-પેનલ કોડ, ૧૮૬૦ - કલમ ૩૦૩.

અપીલકર્તા અને મૃતક વચ્ચે ઝઘડો થયો હતો.એપેલાહતે મૃતક પર કેરોસીન રેડ્યું અને આગ લગાડી જેના કારણે મૃતકના શરીર પર ૯૮ ટકા દાઝી જવાની ઈજાઓ થઈ હતી.ઘટનાના દસ દિવસ પહેલા પણ, પક્ષકારો વચ્ચેના ઝઘડા પછી, અપીલકર્તાએ મૃતકને ઈજા પહોંચાડી હતી.મૃતકોના ચાર મૃત્યુઆંક નોંધવામાં આવ્યા હતા.ફરિયાદી પક્ષે સાક્ષીઓની તપાસ કરી હતી.સત્ર ન્યાયાધીશે ત્રણ મૃત્યુદંડની ઘોષણાઓને નકારી કાઢી હતી, જોકે એક પર આધાર રાખીને, અપીલકર્તાને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૭ હેઠળ દોષિત ઠેરવ્યો હતો. ઉચ્ચ અદાલતે મૃત્યુની ચાર ઘોષણાઓને વિશ્વસનીય ગણાવી હતી અને દોષિત ઠેરવવાના આદેશને સમર્થન આપ્યું હતું.તેથી, વર્તમાન અપીલ.

અપીલને નકારી કાઢીને કોર્ટે કહ્યું:

૧.૧.મૃત્યુની ઘોષણાઓ જે સંખ્યામાં ચાર હતી તે મેજિસ્ટ્રેટ સહિત વિવિધ અધિકારીઓ સમક્ષ કરવામાં આવી હતી, જેમની ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષી તરીકે તપાસ કરવામાં આવી હતી.ટ્રાયલ જજ અને હાઈકોર્ટ બંનેએ મૃત્યુની

ઘોષણાને વિશ્વસનીય ગણાવી હતી.આમ, નીચેની અદાલતોના અભિપ્રાય સાથે મતભેદ હોવાનું કોઈ કારણ નથી.[૨૩૮-બી-સી]

૧.૨.મૃત્યુની ઘોષણા જો સ્વીકાર્ય હોવાનું જણાય તો તેને પ્રશ્ન અને જવાબના સ્વરૂપમાં વર્ણવવાની જરૂર નથી.મૃત્યુ પામતી તમામ જાહેરાતોમાં અપીલકર્તાનું નામ આપવામાં આવ્યું હતું.તેમાં કોઈ વિસંગતતા નથી.મૃત્યુની ઘોષણા એક કરતાં વધુ હોવા છતાં, એકબીજા સાથે વિરોધાભાસી અને સુસંગત ન હોવાને કારણે, તેના પર નિર્ભરતા કેમ ન રાખવી જોઈએ તેનું કોઈ કારણ નથી.કોર્ટ આવી મૃત્યુની ઘોષણાની વિશ્વસનીયતાને ધ્યાનમાં લેતી વખતે સમર્થન માંગી શકે છે.મૃતકની માતાએ તેના પુરાવામાં સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે મૃતકએ જણાવ્યું હતું કે તે અપીલકર્તા હતો જેણે કેરોસીન રેડ્યું હતું.તેમણે મૃતકને આગની જવાળાઓમાં જોયો હતો અને આરોપીઓને ઘટના સ્થળેથી ભાગી જતા પછી જોયા હતા.[૨૩૮-સી; ૨૩૯-એફ-એચ]

૧.૩.આ ઘટના પછી તરત જ બૂમો સાંભળીને આવેલા મૃતકના ભાઈઓ આ ઘટનાના સાક્ષી નહોતા.તેમની બિન-તપાસ અપીલકર્તાને પૂર્વગ્રહ કરતી ન હતી કારણ કે તેઓએ ન તો ઘટના જોઈ હતી અને ન તો તેને ઘટના સ્થળેથી ભાગી જતા જોયો હતો.તેઓએ માત્ર આગ બુઝાવી અને મૃતકને હોસ્પિટલમાં લઈ ગયા.[૨૪૦-એ-બી]

૧.૪.અપીલકર્તાની રજૂઆત કે અપીલકર્તા મૃતક પ્રત્યે ઢ્રેષભાવ રાખતો હતો, તે હકીકત એ પોતે જ એવા નિષ્કર્ષ પર દોરી જતી નથી કે પ્રોસિક્યુશનના કેસ પર વિશ્વાસ ન કરવો જોઈએ.તેનો ગુનો કરવાનો હેતુ હતો.તેણે ઘટનાના દસ દિવસ પહેલા મૃતકને ઇજા પહોંચાડી હતી.જે તારીખે ગુનો થયો હતો તે તારીખે પણ તેણે તેની સાથે ઝઘડો કર્યો હતો.આ ઘટના મૃતકના ઘરની નજીક બની હતી., મૃતકએ તેના મૃત્યુના નિવેદનમાં માત્ર અપીલકર્તાનું જ નામ લીધું ન હતું, પરંતુ અન્ય વિગતો પણ આપી હતી જે પ્રકૃતિમાં મહત્વપૂર્ણ હતી.મૃતકની માતાની જુબાનીને માત્ર એટલા માટે નકારી ન દેવી જોઈએ કારણ કે તે રસ ધરાવતી સાક્ષી છે.વધુમાં, અપીલકર્તાએ કલમ ૩૧૩ ફોજદારી કાર્યસંહિતા હેઠળ તેની તપાસમાં મૃતક દ્વારા આત્મદાહનો કેસ કર્યો હતો અને તેને ખોટી રીતે ફસાવવામાં આવ્યો હતો તે રજૂઆતને કોઈ વિશ્વાસ આપી શકાતો નથી કારણ કે આવો કોઈ કેસ બનાવવામાં આવ્યો ન હતો.મૃતકની માતાને પણ આવું કોઈ સૂચન આપવામાં આવ્યું ન હતું.[૨૪૦-સી-એફ]

લેક્ષા શ્રીનિવાસ રાવ વિ આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્ય, [૨૦૦૪] ૯ એસ. સી. સી. ૭૧૩, વિશિષ્ટ.

લક્ષ્મણ વિ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, [૨૦૦૨] ૬ એસ. સી. સી. ૭૧૦ અને બલબીર સિંહ અને અન્ય વિ પંજાબ રાજ્ય, (૨૦૦૬) ૯ સ્કેલ ૫૩૭, નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

ક્રિમિનલ એપેલેટ જ્યુરિસડીક્શન:ફોજદારી અપીલ નંબર ૧૩૩૬/૨૦૦૫

બોમ્બે ખાતેની હાઈકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેચરના ૧૪/૦૬/૨૦૦૫ ના અંતિમ ચુકાદા અને આદેશમાંથી, સી. આર. એલ. માં ઓરંગાબાદની બેન્ચ. એ. ના. ૨૫૬/૧૯૯૫.

અપીલકર્તા માટે એસ. વી. દેશપાંડે.

પ્રતિવાદીઓ માટે આશા જી. નાયર, એસ. એસ. શિંદે અને વી. એન. રઘુપતિ.

કોર્ટનો ચુકાદો જસ્ટિસ શ્રી એસ. બી. સિન્હા દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

અપીલકર્તા વાડીગાદ્રી ગામનો રહેવાસી છે.મૃતક વિશ્વનાથ પણ આ ગામનો રહેવાસી હતો.અપીલકર્તાની જેમ મૃતક પણ ઘટનાની તારીખના આઠથી દસ દિવસ પહેલા વ્યવસાયથી વાહનચાલક હતો, તેમની વચ્ચે બોલાચાલી થઈ હતી.અપીલકર્તાએ કથિત રીતે છરી વડે તેને ઇજા પહોંચાડી હતી.જોકે, મામલો આગળ વધ્યો ન હતો.૨૪/૧૧/૧૯૯૧ ના રોજ, મૃતક વિશ્વનાથ અપીલકર્તાને મળ્યા જે તે સમયે વાહન ચલાવી રહ્યા હતા.અમુક રકમની માંગણીને લઈને તેમની વચ્ચે ઝઘડો થયો હતો.જ્યારે વિશ્વનાથ તેમના ઘરે આવી રહ્યા હતા, ત્યારે અપીલકર્તા તેમની પાછળ ગયા હતા.તે પોતાની સાથે એક કન્ટેનરમાં

કેરોસીન લઈ જઈ રહ્યો હતો.તેણે તેના પર કેર્સન રેડ્યું અને માચિસની લાકડી પ્રગટાવી જેના પરિણામે મૃતકને સળગવાની ઇજાઓ થઈ.મૃતક કેસરબાઈ (ફરિયાદી સાક્ષી-૮) ની માતા ઘરની સામે બેઠી હતી.તેણીએ તેના પોકાર સાંભળ્યા.તેમણે અપીલકર્તાનો અવાજ પણ ઓળખી કાઢ્યો હતો.તે તેના ઘર તરફ દોડી ગઈ, તેણે વિશ્વનાથને આગની જવાળાઓમાં જોયો અને અપીલકર્તા સ્થળ પરથી ભાગી ગયો.

તરત જ, મૃતકના બે ભાઈઓ, એટલે કે., બૂમો સાંભળીને બાબુરાવ અને રામ ઘટના સ્થળે આવ્યા, આગ બુઝાવી અને મૃતકને પ્રાથમિક આરોગ્ય કેન્દ્ર, પચોડમાં લઈ ગયા.વિશ્વનાથ ૯૮ ટકા દાઝી ગયો હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું.

પાચોડના તબીબી અધિકારીએ પોલીસ સ્ટેશનને જાણ કરી હતી.ધનજય મહાદુ નીલ (ફરિયાદી સાક્ષી-૨૦) એ ૨૪/૧૧/૧૯૯૧ પર વિશ્વનાથ (પ્રદર્શન ૧૯) ના નિવેદનો નોંધ્યા હતા.ત્યારબાદ વિશ્વનાથને ૨૫/૧૧/૧૯૯૧ પર વધુ સારવાર માટે ઘાટે હોસ્પિટલમાં મોકલવામાં આવ્યા હતા.ઔરંગાબાદના સિટી ચોક પોલીસ સ્ટેશન સાથે જોડાયેલા હેડ કોન્સ્ટેબલ સાહેબરાવ મોરે દ્વારા તેમનું નિવેદન ફરીથી ૨૬/૧૧/૧૯૯૧ (પ્રદર્શન ૨૫) પર નોંધવામાં આવ્યું હતું.ફરી એકવાર પોલીસ સ્ટેશન ગોંધીના હેડ કોન્સ્ટેબલ સર્વેશ્વર દેશમુખ દ્વારા ૨૭/૧૧/૧૯૯૧ પર નિવેદન (પ્રદર્શન ૩૨) નોંધવામાં

આવ્યું હતું કારણ કે કથિત રીતે આ ઘટના ઉપરોક્ત પોલીસ સ્ટેશનના અધિકારક્ષેત્રમાં બની હતી.તેમનું નિવેદન નોંધવા માટે એકિઝક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટની સેવાઓ માંગવામાં આવી હતી અને એકિઝક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટ શશીકાંતે ફરી એકવાર મૃતકની ૨૭/૧૧/૧૯૯૯ પર મૃત્યુની ઘોષણા (પ્રદર્શન ૩૪) રેકૉર્ડ કરી હતી.આમ, મૃતકએ કુલ ચાર મૃત્યુની ઘોષણા કરી હતી.

તેના કેસના સમર્થનમાં ફરિયાદી પક્ષે દસ સાક્ષીઓની તપાસ કરી હતી.

ફરિયાદી સાક્ષી-૧ બાબુરાવ નરવાડે જમીનો સાક્ષી હતો.તેમણે કેરોસીન અને માચિસની લાકડી ધરાવતો ડબ્બો જમ કર્યો હોવાનું સાબિત કર્યું.ફરિયાદી સાક્ષી-૨ ધનાજી મહાદુ નીલ હેડ કોન્સ્ટેબલ છે, જેમણે વિશ્વનાથને જ્યારે પ્રાથમિક આરોગ્ય કેન્દ્ર, પચોડમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા ત્યારે મૃત્યુનું નિવેદન નોંધ્યું હતું.ફરિયાદી સાક્ષી-૮, જેમ કે અહીં અગાઉ નોંધવામાં આવ્યું છે, તે મૃતકની માતા છે.તેણીએ પદભ્રષ્ટ કર્યું કે વિશ્વનાથએ ઘટના પછી તરત જ તેને સ્પષ્ટ રીતે કહ્યું હતું કે તે અપીલકર્તા જ છે જેણે હીરા પર કેરોસીન રેડ્યું હતું અને આગ લગાવી હતી.

ફરિયાદી પક્ષે એવા ડોક્ટરોના પુરાવા પણ રેકૉર્ડ પર લાવ્યા છે જેમની સમક્ષ મૃત્યુનું નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું હતું અને જેમણે પ્રમાણિત કર્યું હતું કે મૃતક સંબંધિત સમયે તંદુરસ્ત સ્થિતિમાં હતો.

ફરિયાદી સાક્ષી-૫ જલિંદર નજરે જોનાર સાક્ષી હોવાનું કહેવાય છે.જોકે, તેમણે ફરિયાદી પક્ષના કેસને સંપૂર્ણ સમર્થન આપ્યું ન હતું.તેને શત્રુ જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો.વિદ્વત સત્ર ન્યાયાધીશે, જ્યારે અપીલકર્તા કહેવાતા વિશ્વનાથની હત્યાના ગુનામાં દોષિત હોવાના નિષ્કર્ષ પર પહોંચતા પ્રદર્શન ૧૯,૨૫ અને ૩૨ માં સમાવિષ્ટ મૃત્યુની ઘોષણાઓને નકારી કાઢી હતી, ત્યારે મૃત્યુની તારીખ ૨૭/૧૧/૧૯૯૧ (પ્રદર્શન ૩૪) પર આધાર રાખ્યો હતો.મૃત્યુની ઘોષણાને નકારી કાઢવા માટેના કારણો આ પ્રમાણે હતા:

- (i) તે પ્રશ્નો અને જવાબના સ્વરૂપમાં ન હતા.
- (ii) નિવેદન આપવા માટે તેઓ યોગ્ય સ્થિતિમાં હતા તે હકીકત અંગે કોઈ તબીબી અભિપ્રાય નોંધવામાં આવ્યો ન હતો.
- (iii) મૃત્યુની ઘોષણાઓ પર ડૉક્ટર દ્વારા તેના સંબંધમાં કોઈ સમર્થન કરવામાં આવ્યું ન હતું.

જોકે, ઉચ્ચ અદાલતે આ મૃત્યુની ઘોષણાઓને વિશ્વસનીય ગણાવી હતી.તેણે અપીલકર્તાને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૭ હેઠળ દોષિત ઠેરવતા અને તેને આજીવન કેદની સજા સંભળાવતા ટ્રાયલ જજના ચુકાદાને સમર્થન આપ્યું હતું.

અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી એસ. વી. દેશપાંડે આ અપીલના સમર્થનમાં રજૂ કરશે:

(i) ફરિયાદી અને મૃતક વચ્ચેની દુશ્મનાવટ, તેને ખોટી રીતે ફસાવવાની શક્યતાને નકારી શકાય નહીં.

(ii) ફરિયાદી સાક્ષી-૮ રસ ધરાવતી સાક્ષી હોવાથી, વિદ્વાન સત્ર ન્યાયાધીશ તેમજ ઉચ્ચ અદાલતે પણ તેણીની જુબાની પર આધાર રાખવો ન જોઈએ.

(iii) નીચેની અદાલતો ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૩૧૩ હેઠળ અપીલકર્તા દ્વારા તેની તપાસમાં લેવામાં આવેલી અરજીને ધ્યાનમાં લેવામાં નિષ્ફળ ગઈ જે નીચે મુજબ છે:

"શા માટે ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીઓ તમારી વિરુદ્ધ જુબાની આપી રહ્યા છે?

જવાબ:મૃત વિશ્વનાથ બેરોજગાર હતા.તેને દારૂ પીવાની આદત હતી.તેમની માતાએ તેમને બાદ કરતાં તેમની ખેતીની જમીન તેમના પુત્રોને વહેંચી દીધી છે.આ બાબતે વિશ્વનાથનો તેની માતા સાથે વિવાદ ચાલી રહ્યો હતો.તેના કારણે વિશ્વનાથએ આત્મદાહ કર્યો હતો.પરંતુ ફરિયાદી પક્ષથી બચવા માટે બધા સાક્ષીઓ મારી વિરુદ્ધ ખોટી જુબાની આપી રહ્યા છે.

(iv) મૃતકના ભાઈઓ, વીઝ., મૃત્યુનાં નિવેદનોમાં બાબુરાવ અને રામનું નામ હોવાથી અને તપાસ અધિકારી દ્વારા તેમના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હોવાથી, ફરિયાદી પક્ષે તેમની તપાસ કેમ ન કરી તેનું કોઈ કારણ નહોતું.

મૃત્યુની ઘોષણાઓ જે સંખ્યામાં ચાર હતી તે મેજિસ્ટ્રેટ સહિત વિવિધ અધિકારીઓ સમક્ષ કરવામાં આવી હતી. એક્ઝિક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટ શશીકાંતની ફરિયાદી સાક્ષી-૬ તરીકે તપાસ કરવામાં આવી હતી. વિદ્વત ટ્રાયલ જજ કહેવાતી મૃત્યુની ઘોષણાઓને નકારી કાઢવામાં સાચા ન હતા. હવે તે સારી રીતે નક્કી થઈ ગયું છે કે મૃત્યુની ઘોષણા જો સ્વીકાર્ય હોવાનું જણાય તો તેને પ્રશ્ન અને જવાબના સ્વરૂપમાં વર્ણવવાની જરૂર નથી.

લક્ષ્મણ વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, [૨૦૦૨] ૬ એસ. સી. સી. ૭૧૦ માં, કાયદો નીચેની શરતોમાં નક્કી કરવામાં આવ્યો છે:

".....સામાન્ય રીતે, તેથી, મૃત્યુની ઘોષણા કરવા માટે મૃતક યોગ્ય માનસિક સ્થિતિમાં છે કે કેમ તે સંતોષવા માટે અદાલત તબીબી અભિપ્રાય જુએ છે. પરંતુ જ્યાં પ્રત્યક્ષદર્શીઓ જણાવે છે કે મૃતક ઘોષણા કરવા માટે યોગ્ય અને સભાન સ્થિતિમાં હતો, ત્યાં તબીબી અભિપ્રાય પ્રચલિત થશે નહીં, ન તો એવું કહી શકાય કે ઘોષણાકારના મગજની તંદુરસ્તી અંગે ડૉક્ટરનું કોઈ પ્રમાણપત્ર નથી, તેથી મૃત્યુની જાહેરાત સ્વીકાર્ય નથી. મૃત્યુની ઘોષણા મૌખિક અથવા

લેખિત હોઈ શકે છે અને સંદેશાવ્યવહારની કોઈપણ પર્યાપ્ત પદ્ધતિ શબ્દો દ્વારા અથવા અન્ય સ કેતો દ્વારા પૂરતી હશે જો સંકેત હકારાત્મક અને ચોક્કસ હોય.જો કે, મોટાભાગના કિસ્સાઓમાં, આવા નિવેદનો મૃત્યુ પહેલાં મૌખિક રીતે કરવામાં આવે છે અને મેજિસ્ટ્રેટ અથવા ડૉક્ટર અથવા પોલીસ અધિકારી જેવા કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા લખવામાં આવે છે.જ્યારે તે નોંધવામાં આવે છે, ત્યારે કોઈ શપથની જરૂર નથી અને ન તો મેજિસ્ટ્રેટની હાજરી એકદમ જરૂરી છે, જો કે અધિકૃતતાની ખાતરી આપવા માટે મેજિસ્ટ્રેટને બોલાવવાનું સામાન્ય છે, જો મૃત્યુ પામનાર વ્યક્તિનું નિવેદન નોંધવા માટે ઉપલબ્ધ હોય તો.કાયદાની કોઈ આવશ્યકતા નથી કે મૃત્યુની ઘોષણા મેજિસ્ટ્રેટને કરવી આવશ્યક છે અને જ્યારે આવા નિવેદન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા નોંધવામાં આવે છે ત્યારે આવા રેકોર્ડિંગ માટે કોઈ ચોક્કસ વૈધાનિક સ્વરૂપ નથી.પરિણામે, આવા નિવેદન સાથે શું પુરાવા મૂલ્ય અથવા વજન જોડવું જરૂરી છે તે દરેક ચોક્કસ કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર આધાર રાખે છે.અનિવાર્યપણે જે જરૂરી છે તે એ છે કે જે વ્યક્તિ મૃત્યુની ઘોષણા નોંધે છે તે સંતુષ્ટ હોવો જોઈએ કે મૃતક મનની યોગ્ય સ્થિતિમાં હતો.જ્યાં મેજિસ્ટ્રેટની જુબાની દ્વારા સાબિત થાય છે કે ઘોષણા કરનાર ડૉક્ટર દ્વારા તપાસ કર્યા વિના પણ નિવેદન આપવા માટે યોગ્ય હતો, ત્યાં ઘોષણા પર કાર્યવાહી કરી શકાય છે, જો કે અદાલત આખરે તેને સ્વૈચ્છિક અને સાચું માને છે.ડૉક્ટર દ્વારા પ્રમાણપત્ર અનિવાર્યપણે સાવચેતીનો નિયમ છે

અને તેથી ઘોષણાની સ્વૈચ્છિક અને સત્ય પ્રકૃતિ અન્યથા સ્થાપિત કરી શકાય છે.

તે આગળ રાખવામાં આવ્યું હતું:

".....તે ખરેખર એક અતિ તકનિકી ઢ્રષ્ટિકોણ છે કે ડૉક્ટરનું પ્રમાણપત્ર એ અસર માટે હતું કે દર્દી સભાન છે અને દર્દી મનની તંદુરસ્ત સ્થિતિમાં હોવાનું કોઈ પ્રમાણપત્ર નહોતું, ખાસ કરીને જ્યારે મેજિસ્ટ્રેટે તેના પુરાવામાં સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે તેણે દર્દીને પૂછેલા પ્રશ્નો સૂચવ્યા હતા અને મેળવેલા જવાબોથી સંતોષ થયો હતો કે દર્દી મનની તંદુરસ્ત સ્થિતિમાં હતો, ત્યારબાદ તેણે મૃત્યુની ઘોષણા રેકૉર્ડ કરી હતી.

બલબીર સિંહ અને અન્ય વિ. પંજાબ રાજ્ય, (૨૦૦૬) ૯ સ્કેલ ૫૩૭ માં, તે જણાવવામાં આવ્યું છે:

"કાયદો એવી જોગવાઈ કરતો નથી કે મૃત્યુની ઘોષણા કોઈપણ નિર્ધારિત રીતે અથવા પ્રશ્ન અને જવાબોના સ્વરૂપમાં થવી જોઈએ.માત્ર એટલા માટે કે મૃત્યુની ઘોષણા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા નોંધવામાં આવી ન હતી, તે જ, અમારા મતે, સમગ્ર ફરિયાદી કેસને નકારી કાઢવાનો આધાર ન હોઈ શકે.જ્યારે ઈજાગ્રસ્ત વ્યક્તિનું નિવેદન નોંધવામાં આવે છે, ત્યારે તેના મૃત્યુની સ્થિતિમાં, તેને પ્રથમ માહિતી અહેવાલ તરીકે પણ ગણી શકાય.

અપીલકર્તાનું નામ લેવામાં આવેલી તમામ મૃત્યુની ઘોષણાઓમાં, મૃત્યુની ઘોષણા એકથી વધુ હોવા છતાં તેમાં કોઈ અસંગતતા અસ્તિત્વમાં નથી, પરંતુ એકબીજા સાથે વિરોધાભાસી અને અસંગત ન હોવાને કારણે, તેના પર નિર્ભરતા કેમ ન રાખવી જોઈએ તેનું કોઈ કારણ નથી; તે સાચું હોઈ શકે છે કે કોર્ટ આવી મૃત્યુની ઘોષણાઓની વિશ્વસનીયતાને ધ્યાનમાં લેતી વખતે સમર્થન માંગે છે. ફરિયાદી સાક્ષી-૮એ તેના પુરાવામાં સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે મૃતકએ જણાવ્યું હતું કે તે અપીલકર્તા હતો જેણે કેરોસીન રેડ્યું હતું. મૃતકને તેણીએ આગની જ્વાળાઓમાં જોઈ હતી. આરોપી આ જગ્યાએથી ભાગતો જોવા મળ્યો હતો.

ઘટના પછી તરત જ આવેલા મૃતકના ભાઈઓ આ ઘટનાના સાક્ષી ન હતા. તેમની બિન-તપાસ અપીલકર્તાને પૂર્વગ્રહ કરતી ન હતી કારણ કે તેઓએ ન તો આ ઘટના જોઈ હતી અને ન તો તેને ઘટનાના દ્રશ્યમાંથી ભાગી જતા જોયો હતો. તેઓએ માત્ર આગ બુઝાવી અને મૃતકને હોસ્પિટલમાં લઈ ગયા. જો ફરિયાદી પક્ષનો કેસ અન્યથા શંકાસ્પદ હોત તો આ બે સાક્ષીઓની બિન-તપાસને મહત્વ મળ્યું હોત.

ટ્રાયલ જજ અને હાઈકોર્ટ બંને દ્વારા મૃત્યુની ઘોષણાઓ વિશ્વસનીય હોવાનું જણાવ્યું હતું. અમે નીચેની અદાલતોના અભિપ્રાયથી અલગ થવાનું કોઈ કારણ પણ જોતા નથી.

શ્રી દેશપાંડેની રજૂઆત કે અપીલકર્તાનો મૃતક પ્રત્યે શત્રુતાપૂર્ણ રીતે નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો તે એવી બાબત નથી જે પોતે જ એવા નિષ્કર્ષ તરફ દોરી જાય કે ફરિયાદી પક્ષના કેસ પર વિશ્વાસ ન કરવો જોઈએ.તેનો ગુનો કરવાનો હેતુ હતો.તેણે ઘટનાના દસ દિવસ પહેલા મૃતકને ઈજા પહોંચાડી છે.જે તારીખે ગુનો થયો હતો તે તારીખે પણ તેણે તેની સાથે ઝઘડો કર્યો હતો.આ ઘટના મૃતકના ઘરની નજીક બની હતી.તેમણે તેમના મૃત્યુની ઘોષણામાં માત્ર અપીલકર્તાનું નામ જ નહીં પરંતુ અન્ય વિગતો પણ આપી હતી જે પ્રકૃતિમાં મહત્વપૂર્ણ હતી.ફરિયાદી સાક્ષી-૮ મૃતકની માતા હોઈ શકે છે પરંતુ માત્ર કારણ કે તે રસ ધરાવતી સાક્ષી છે તેનો અર્થ એ નથી કે તેણીની જુબાની તે ગોરંડ પર કાઢી નાખવી જોઈએ.

શ્રી દેશપાંડેની રજૂઆત કે અપીલકર્તાએ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૩૧૩ હેઠળ તેમની તપાસમાં મૃતક દ્વારા આત્મદાહનો કેસ બનાવ્યો હતો અને તેને ખોટી રીતે ફસાવવામાં આવ્યો હતો તેને કોઈ વિશ્વાસ આપી શકાતો નથી કારણ કે આવો કોઈ કેસ બનાવવામાં આવ્યો ન હતો.ફરિયાદી સાક્ષી-૮ને પણ આવું કોઈ સૂચન આપવામાં આવ્યું ન હતું.

શ્રી દેશપાંડેએ લેલ શ્રીનિવાસ રાવ વિરુદ્ધ આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્ય, [૨૦૦૪] ૯ એસ. સી. સી. ૭૧૩ પર મજબૂત નિર્ભરતા મૂકી છે, જેમાં પ્રથમ મૃત્યુદંડની

ઘોષણામાં, તેમાં અપીલકર્તાનું નામ નહોતું.તેણીનું નામ માત્ર બીજા મૃત્યુ ઘોષણામાં રાખવામાં આવ્યું હતું.તે ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં હતું, આ અદાલતે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે પ્રથમ મૃત્યુ ઘોષણા વિશ્વસનીય ન હતી.આ નિર્ણયને તાત્કાલિક કેસમાં કોઈ અરજી હોવાનું ન કહી શકાય.

ઉપરોક્ત કારણોસર, અમને આ અપીલમાં કોઈ યોગ્યતા મળતી નથી જે તે મુજબ બરતરફ કરવામાં આવે છે.

એન. જે.

અપીલ ફગાવી દેવામાં આવી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*